

๑. สรุปประเด็นสำคัญที่องค์ปาฐก/วิทยากรแต่ละคนนำเสนอ

ชื่อองค์ปาฐก/ วิทยากร ดร.สตีธร ธนานิติโชติ

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

- deliberative Democracy หมายถึง ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง หรือประชาธิปไตยแบบถกแถลง หรือ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ หลักคือ การรับฟังประชาชนซึ่งกันและกัน Public listening
- ประชาธิปไตยมีหลายรูปแบบ และมีหลายระดับ ตั้งแต่ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยแบบถกแถลงหรือร่วมไตร่ตรอง ซึ่ง ประชาธิปไตยแบบถกแถลงหรือร่วมไตร่ตรองจะเข้มข้นกว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนมาพูดมาคุยร่วมไตร่ตรอง และตัดสินใจร่วมกัน
- ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง คือกระบวนการผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลกระทบมาปรึกษาหารือ หาทางออกด้วยกันร่วมหาทางออกด้วยกัน จึงเกิดการกระบวนการ public deliberation
- กระบวนการ Public Deliberation มีหลายรูปแบบโดยมีคุณสมบัติพื้นฐาน 4 ประการ คือ
1) กระบวนการที่ร่วมตกลงกันบนหลักเหตุผลซึ่งนั้นต้องเป็นเหตุผลทางสาธารณะที่ต้องเปิดเผย
2) กระบวนการที่เปิดกว้างให้ทุกคนได้แสดงออกหรือระบายออก 3) มีการตัดสินใจเป็นข้อผูกมัด
4) กระบวนการที่เป็นพลวัตร มีความต่อเนื่อง

ชื่อองค์ปาฐก/ วิทยากร ดร.สุรางค์รัตน์. จำเนียรพล

สรุปประเด็นสำคัญที่นำเสนอ

- ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ต่างกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองเน้นที่คุณภาพของการมีส่วนร่วมมากกว่าปริมาณการมีส่วนร่วม โดยดูจากคุณภาพของการร่วมไตร่ตรองต่าง ๆ ที่ใช้เหตุผลสาธารณะ โดยประชาชนทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ถ้ามีข้อมูลมากพอ ใช้วิธีการสุ่มเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการ โดยการให้ข้อมูลที่เพียงพอ ไม่ได้เกี่ยวกับความยากดีมีจน
- ประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง ไม่ได้ใช้มาแทนที่กระบวนการประชาธิปไตยตัวแทน แต่มาหนุนเสริมกระบวนการประชาธิปไตยแบบตัวแทนให้ดีขึ้น โดยใช้หลักเหตุผลร่วมกันจนเปลี่ยนแปลงความชอบเพื่อความยอมรับร่วมกันได้

๒. ประเด็นสำคัญที่มีการอภิปรายในหัวข้อนี้

- กระบวนการลูกขุนพลเมือง เป็นกระบวนการประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรอง วิธีการหนึ่ง ซึ่งได้มีการอภิปราย ความคิดเห็นต่อกระบวนการประชาธิปไตยแบบร่วมไตร่ตรองโดยใช้กระบวนการลูกขุนพลเมือง ในโจทย์ระบบการดูแลสุขภาพระยะยาวในผู้สูงอายุ สรุปได้ดังนี้
  - ตัวแทนคณะกรรมการที่ปรึกษา : มาจากผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ 3 อย่างคือ 1) ตั้งประเด็นคำถามที่จะถามกับลูกขุน โดยคำถามต้องชัดเจน คำถามนั้นต้องเป็นคำถามปลายเปิด คำถามนั้นต้องมีคำตอบ 2) วางวาระ ระยะเวลา ซึ่งวันแรกจะมีการแนะนำ วันต่อมาให้ข้อมูล 3)เลือกพยานเพื่อให้ข้อมูลลูกขุนมีทั้งพยานทั่วไปที่ไม่หนักทั้งทางซ้ายทางขวา และพยานผู้เชี่ยวชาญที่มาจากทุกฝ่าย
  - ตัวแทนจาก Master Poll ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสรรหาคณะลูกขุนโดยวิธีสุ่มตัวอย่างให้มีการกระจายภูมิภาค เพศ ช่วงอายุ การศึกษา ตามหลักสถิติ คิดว่ากระบวนการที่สำคัญคือให้แกนนำในพื้นที่เชื่อมั่นในกระบวนการลูกขุนพลเมือง เพื่อไปสื่อสารต่อกับคนในพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ากระบวนการ
  - ตัวแทนลูกขุน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การมาเป็นลูกขุนดังนี้
    - มีความภูมิใจที่เป็นคณะลูกขุนที่ได้มีการทดลองทำ ในกระบวนการนั้นมีผู้อำนวยการกระบวนการคือคุณหมอโกมาตร ได้แจ้งให้ทราบว่าให้รับฟังพยานโดยฟังหูไว้หู ซึ่งเป็นประเด็นสรุปให้รับฟัง
    - ลูกขุนได้รับหนังสือเชิญเข้าร่วมกระบวนการจึงตอนแรกยังไม่เข้าใจชัดเจน แต่เรื่องระบบการดูแลสุขภาพระยะยาวผู้สูงอายุ ตรงกับประเด็นมีความน่าสนใจ สำหรับบรรยากาศพยานพยายามแสดงให้เห็นภาพของปัญหาจริง ๆ ทำให้เห็นปัญหาที่ชัดเจนมากขึ้น
  - ตัวแทนพยาน
    - มีความเชื่อว่า ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ยาก ๆ ในสังคม จะได้รับการคลี่คลายหากมีเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มาคุยกัน ทำให้เกิดพลังและร่วมกันทำและร่วมกันพัฒนา และรักษากระบวนการให้ยืนยาวต่อไป เมื่อได้รับคำเชิญมาจึงตัดสินใจมาร่วมกระบวนการ ในการนำเสนอ นั้น พยายามพูดภาษาที่ทุกคนเข้าใจง่ายมากที่สุด บรรยากาศแรก ๆ อึดอัดเพราะกลัวไม่เข้าใจที่เราพูด แต่ตอนหลังคิดว่าบรรยากาศดีขึ้น ลูกขุนมีความเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอได้ดี
    - ในครั้งแรกรู้สึกประหลาดใจ ที่จะเชิญมาเป็นพยาน เพราะไม่รู้เรื่องกระบวนการลูกขุนพลเมืองมาก่อน แต่รู้สึกดีใจมากที่ได้รับเชิญเพราะทำงานวิจัยในด้านนี้ ค้นพบว่ากระบวนการนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมจริง ๆ การเตรียมข้อมูลพยายามนำเสนอให้ง่าย ใช้รูปในการนำเสนอให้มาก ตัดศัพท์เทคนิคให้

หมด เกรงว่าสิ่งที่เราพูดจะเป็นการชี้นำหรือไม่พยายามให้ข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริงให้มากที่สุด

○ ตัวแทนจากองค์การปกครองท้องถิ่น

- เทศบาลนครนนทบุรีเน้นในการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุแล้ว โดยดำเนินการด้านส่งเสริมสุขภาพเป็นหลัก มีการดำเนินงานเป็นเครือข่าย ชื่นชมในการดำเนินงานในกระบวนการลูกขุนที่เกิดขึ้น ซึ่งเทศบาลนครนนทบุรีมีความสนใจในเรื่องกระบวนการสุ่มตัวอย่างประชากร ที่ไม่ใช้การเชิญแกนนำเข้าร่วมกระบวนการลูกขุนพลเมืองเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง ซึ่ง
- อบต.มีการดูแลผู้สูงอายุมาตลอด แม้ไม่มีงบประมาณแต่พยายามหางบอื่น ๆ มีอาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุแข็งแรงจะไปเยี่ยมผู้สูงอายุอนตติเตียง ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุผูกพันกันมากขึ้นเป็นอาสาสมัครผู้สูงอายุ โดยหากมีกระบวนการลูกขุนพลเมืองไปช่วยจะทำให้เป็นระบบมากขึ้น

๓. ข้อเสนอแนะจากที่ประชุมในวันนี้

- กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการลูกขุน นำใช้หลักการเข้าถึงชาวบ้านให้มากที่สุด เน้นที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ
- ลูกขุนพลเมืองเป็นกระบวนการที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ที่ได้ผลสูงสุด เป็นวิธีการหนึ่งที่ดี แต่กระบวนการยุ่งยาก ควรใช้กับเรื่องหรือปัญหาที่สลับซับซ้อน และควรต้องออกแบบด้วยวิธีการและเทคนิคที่ดี ต้องมีการออกแบบกระบวนการในการพูดให้คนอื่นเข้าใจง่าย
- กระบวนการสุ่มในบางประเด็นในจำนวนควรมีจำนวนที่เพียงพอ และควรคำนึงถึงเรื่องความเป็นอิสระของผู้ที่เป็นลูกขุนด้วย
- ลูกขุนพลเมืองเป็นทางเลือกในการช่วยเสริม ซึ่งก่อนลงประชามติควรมีการถกแถลงกันก่อน ควรส่งเสริมให้กระบวนการมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการทำเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ประชาชนที่ได้รับเชิญดีใจ และเป็นกระบวนการช่วยสะท้อนสติปัญญาของประชาชน (นพ.โกมาตร)
- บ้านเรายังไม่คุ้นกับวัฒนธรรมลูกขุน ทำอย่างไรให้คนบ้านเราเตรียมพร้อมและใกล้ชิดกับกระบวนการ
- ทำอย่างไรให้เราไม่ติดกับรูปแบบที่เรานำมาจากต่างประเทศ